

Türkiye’de Yerel Yönetimler Çerçevesinde Spor Politikalarının Değerlendirilmesi

Erdal GÜLER*
Murat YAMAN**

Öz

Günümüzde spor hizmetleri, devletlerin ekonomik, kültürel, siyasal ve eğitsel açılardan dikkatini çekmiş, kamu yararı niteliği ile kamu politikasının bir alt dalı olarak gelişme göstermiştir. Spor politikası, sporun kitlelere ulaştırılması, niteliğinin geliştirilmesi ve uygulanması ile geleceğe yönelik ilkeler bütünüdür. Türkiye’de, spor politikaları daha çok merkezîyetçi yönetim anlayışı kapsamında yerine getirilmektedir. Ayrıca 1982 Anayasasının 59. maddesi yerel yönetimleri spor politikalarının uygulanması hususunda yetkili ve sorumlu kılmıştır. Yerel yönetimler, yerel halkın talep ve ihtiyaçlarına hızlı şekilde yanıt verebilmektedir. Bu bağlamda, spor hizmetlerini kitlelere ulaştırması, herkes için spor ilkesini hayata geçirmesi, sağlıklı ve huzurlu bireylerin yetiştirilmesinde en uygun kurumların başında gelmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de spor politikalarının yerel yönetim boyutuyla ilişkisini ve yerel yönetimlerin sunduğu spor hizmetlerinin içeriğini incelemektir. Çalışma, yerel yönetim ve spor hizmetlerini ele alan çalışmaların incelenmesi ile alandaki çalışmaların sınırlılığı, yerel yönetim ile spor politikalarının uygulanmasındaki sorunları belirleyerek çözüm önerileri sunması bakımından önemlidir. Yerel yönetimlerin, spor hizmetlerini yerel halkın talepleri doğrultusunda nitelikli şekilde ulaştırmak amacıyla yeniden yapılanmaya ihtiyacı olduğu görülebilir. Bu nedenle spor uzmanı personelin yerel yönetimlerde istihdamı genişletilerek yerel halkın spor hizmetlerinden daha iyi yararlanabilmesi için merkezi ve yerel yönetim ile diğer kamu kurum ve kuruluşları arasında işbirliğine ihtiyacı bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Spor Politikaları, Türkiye.

Evaluation of Sports Policies in the Framework of Local Governments in Turkey

Abstract

Today, sports services have attracted the attention of states in terms of economic, cultural, political and educational aspects, and have developed as a sub-branch of public policy with its public benefit nature. Sports policy is the whole of the principles for the future, with the delivery of sports to the masses, the development and implementation of its quality. In Turkey, sports policies are mostly carried out within the scope of centralized management approach. In addition, Article 59 of the 1982 Constitution has made local governments authorized and responsible for the implementation of sports policies. Local governments can quickly respond to the demands and needs of local people. In this context, it is one of the most suitable institutions for delivering sports services to the masses, realizing the principle of sports for everyone, and raising healthy and peaceful individuals. The aim of this study is to examine the relationship of sports policies with the local government dimension and the content of sports services offered by local governments in Turkey. The study is important in terms of examining the studies on local government and sports services, and the limitations of the studies in the field, determining the problems in the implementation of local government and sports policies and offering solutions. It can be seen that local governments need restructuring in order to deliver sports services in a qualified manner in line with the demands of local people. For this reason, there is a need for cooperation between the central and local government and other public institutions and organizations in order to expand the employment of sports specialist personnel in local governments and to make better use of sports services by the public.

Keywords: Local Governments, Sports Policies, Turkey.

Geliş/Received: 17.02.2023

Kabul/Accepted: 05.06.2023

• **Etik Kurul Beyanı:** Bu çalışma, insanlardan veri ve örnek toplamayı gerektiren, anket, inceleme, alan çalışması ve deney içeren araştırmalar kapsamına girmediğinden etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir.

* Öğr. Gör. Dr., Bartın Üniversitesi, Ulus Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, e.guler@bartin.edu.tr, Orcid: 0000-0002-4787-4800.

** Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, murat.yaman@dupu.edu.tr, Orcid: 0000-0001-8659-090X.

(Makale türü: Araştırma makalesi)

Giriş

Yerel yönetimler, halka en yakın kuruluşlar olarak kamu hizmetlerinin etkin ve verimli şekilde uygulanmasını sağlayan ve müşterek nitelikteki ihtiyaçlara yanıt veren önemli kuruluşların başında gelmektedir. Bu kapsamda Türkiye’de yerel yönetimlere anayasa ve kanunlar çerçevesinde spor yönetimi hizmetleri ile ilgili görev ve sorumluluklar verilmiştir.

Spor, sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın temel unsurunu oluşturmaktadır. Aynı zamanda sporun, insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişilik oluşumunu karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi ve beceri kazandırmak, toplumsal barışı sağlamak gibi işlevleri de vardır (Yetim, 2000: 64). Spor politikası ise, sporun kitlelere ulaştırılması, niteliğinin geliştirilmesi ve kararların uygulanması ile geleceğe yönelik ilkeler bütünüdür. Spor yönetimi, spor faaliyetlerinin yürütülmesinde bilimsel ilkelerden yararlanmak ve hedeflerin uygulanmasına yönelik planlar, etkinlikleri düzenlemektedir (Sunay, 2016: 336).

1982 Anayasasının 59. maddesinde “devlet her yaştaki Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur” ifadelerine yer verilmektedir. 1982 Anayasasının 127. maddesinde yerel yönetimler, “*il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri*” olarak tanımlanmaktadır. Yerel yönetimlerin ortak yerel ihtiyaçları karşılaması arasında spor ve rekreasyon hizmetleri de yer alarak bu tür hizmetleri sağlayacak aktörlerden biri olarak işaret edilmektedir (Uçar, 2014: 34-35).

Günümüzde sporun önem kazanması ile kamu politikası belgelerini ve gündemini oluşturan hükümet programları, beş yıllık kalkınma planları, seçim beyannameleri ve siyasal parti programları gibi kaynaklarda spor ayrı bir başlık altında incelenmeye başlamıştır. Ülkemizde spor politikaları ağırlıklı olarak merkezi yönetim tarafından gerçekleştirilse de kamu politikası belgelerinde yerel yönetim ve spor ilişkilerine değinildiği de görülmektedir. 1963-1969 yılları arasındaki ikinci beş yıllık kalkınma planında devlet spor ilişkileri, spor tesisleri gibi spordaki durum ve sorunlar ele alınmıştır. Spor yönetimi boyutuyla bu kalkınma planının en önemli katkısı, Milli Eğitim Bakanlığı, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ve mahalli idareler arasındaki işbirliğindeki eksikliğin tespit edilmesidir (akt. Gök ve Sunay, 2010: 9). 1965-1969 yılları arasındaki 30. Hükümet programında “*Gençliğin ruh ve beden eğitiminde, spordan geniş şekilde faydalanılması gerektiği kaniyiz. Vatandaşların her yaşta spor faaliyetlerinde bulunabilmeleri için devlet ve mahalli idarelerimizin daha fazla gayret göstermesi lazımdır*” ifadeleriyle yerel yönetimlerin spor yönetimi konusunda önemine işaret edilmiştir (Uçar, 2015: 443). Günümüzde, siyasal partiler seçim beyannamelerinde spor hizmetleri ile ilgili ayrı başlıklar açmaya başlamışlardır. Dolayısıyla siyasal partilerin, iktidara geldiklerinde seçim beyannamelerinde yer verdikleri vaatleri yerine getirmeleri beklenmektedir. Örneğin Adalet ve Kalkınma Partisinin, 2001

yılındaki parti programında “spor” kelimesi yer almazken, güncel parti programında, spor konusu “Gençlik ve Spor” başlığı altında değerlendirilmiştir (Aykın, 2013: 10). 24 Haziran 2018 genel seçimlerine katılan siyasal partilerin de seçim beyannamelerine bakıldığında spor, her vatandaşın temel hakkı olarak kabul edilmiş, spor başlığı ayrı olarak incelenmiş ve spor konusuna ilgisiz kalmadıkları görülmüştür (Esen vd., 2018: 714-720). Cumhuriyet Halk Partisi, 2019 Yerel Seçim Bildirgesinde herkes için spor, sağlıklı toplum başlığında; “*Belediyeler çocukların spor yapabilmeleri ve spor sahalarına kolayca erişebilmeleri için gereken tüm çalışmaları yürütecektir. Semt sahalarının kurulması, yerel amatör kulüplerinin desteklenmesi için belediyelerin spor müdürlüklerini görevlendireceğiz*” maddesi ile spor yönetimi ve yerel yönetim ilişkisine değinilmiştir (<https://chp.org.tr/>, 2023). Adalet ve Kalkınma Partisi’nin parti programında ise sosyal politikalar içerisinde gençlik ve spor başlığı açılmıştır. Bu programa göre; “*Spor hizmetleri ağırlıklı olarak yerel yönetimlere bırakılacaktır. Amatör ve profesyonel spor kulüplerine yerel yönetimlerin daha fazla kaynak ayırabilmeleri için gerekli yasal düzenlemeler yapılacaktır*” ifadeleri ile yerel yönetimler spor faaliyetlerinin geliştirilmesi açısından önemli bir aktör olarak kabul edilmiştir (<https://www.akparti.org.tr/>, 2023).

Literatür Değerlendirmesi

Türkçe alanyazında yerel yönetim ve spor yönetimi ilişkisinin kamu yönetimi, yerel yönetimler veya yerinden yönetim, spor yöneticiliği anabilim dallarında ağırlıklı olarak büyükşehir belediyelerinin (BŞB) veya il belediyelerinin spor politikaları kapsamında analiz edildiği görülmektedir. YÖK tez veri tabanında yer alan yerel yönetimler ve spor politikalarına yönelik çalışmaların ve alandaki makalelerin, kitapların incelenmesi ile gerçekleştirilmiştir. Ek olarak çalışmada, yerel yönetimlerin strateji planlarından spor hizmetlerinin yerel boyuttaki konularının kapsamını değerlendirmek amacıyla yararlanılmıştır.

Pepe (2013) tarafından “Büyükşehir Belediyelerinin Spor Hizmetleri: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği” adlı çalışmasında, Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin spor hizmetleri incelenmiştir. Bu çalışmada, Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yaşayanların, belediyenin spor hizmetlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri ve spor hizmetlerine dair beklentileri tespit edilmiştir. Bu bağlamda yerel halkın Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin spor hizmetlerinden genel anlamda memnun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yukarıda belirtildiği üzere büyükşehir belediyelerinin gençlik ve spor hizmetlerine, politikalarına yönelik literatürde birçok alan araştırması bulunmaktadır. Bu kapsamda Ankara BŞB, Erzurum BŞB, Antalya BŞB, Kocaeli BŞB, Manisa BŞB, Ordu BŞB, Mersin BŞB, Eskişehir BŞB, Aydın BŞB, Konya BŞB’si gibi belediyelerde spor faaliyetlerinin kapsamı ve sunduğu hizmet alanları ile bu alanlardaki sorunlara yönelik öneriler getirilmiştir. (Sinopluoğlu, 2011; Barsbuğa, 2013; Pepe, 2013; Doğu vd., 2013; Kurtipek, 2017; Önder ve Batal, 2018; Kurt ve Onağ, 2019; Zeray, 2019; Dinç, 2019; Acar, 2021; İslam, 2022).

Temel ve Akyol (2016) tarafından hazırlanan “Spor Tesislerinden Spor Organizasyonlarına: Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Rolü” adlı çalışmada, Türkiye’de BŞB hizmetlerinin içerisinde sporun yeri ve kapsamı değerlendirilmiştir. Çalışmaya göre, 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı yasa ile Türkiye’de sportif organizasyon konusunda büyükşehir belediyeleri aracılığıyla bu hizmetlerin merkezi yönetim sorumluluğundan yerel yönetimlere doğru yöneldiği sonucuna varılmıştır.

Mumcu vd., (2021) tarafından “Büyükşehir Belediyelerinin Sportif ve Rekreatif Hizmetlerinin Niteliklerinin İncelenmesi” adlı çalışmada, 30 BŞB stratejik planları, web sayfaları üzerinden spor hizmetleri ile ilgili doküman analizi yapılmıştır. Çalışmaya göre, yerel yönetim birimlerinin spor hizmetlerine ilişkin web sayfalarını çok fazla kullanmadıkları görülmüştür. Spor hizmetlerinin, on iki BŞB tarafından farklı daire başkanlıkları altında örgütlendiği belirlenmiştir. Çalışmaya göre, spor tesisi ve açık alanların çoğunda yetersiz olduğu, sporda istihdam oluşturma konusunda zayıf kaldığı, sporcu sayılarının ve faaliyet gösteren spor dallarının kapasitelerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Babacan (2019) tarafından hazırlanan “Belediyelerde Spor Faaliyetlerinin İşlevselliği: Güngören Belediyesi Örneği” adlı çalışmada, belediyelerin spor faaliyetlerine katkıları, işlevselliği, etkinliği ve sporun halka ulaşım ulaşımadığı, belediyeler tarafından sunulan spor hizmetinden memnuniyet Güngören belediyesinin faaliyetleri üzerinden sorgulanmıştır. Güngören Belediyesi bünyesinde bir idari spor birimi teşkilatı, yeterli spor tesisi bulunmadığı tespit edilmiştir. Birçok belediyenin kendine ait spor kulübü bulunmasına rağmen Güngören Belediyesi kulüpleşme çabasına girmemiş, spora destek sağlayarak kaynak israfının önüne geçmiştir. Sonuç olarak Güngören ilçesi sınırları içerisinde halka yönelik memnuniyet analizinde spor hizmetlerine ilişkin çıkan sonuçların umut verici ve spor açısından olumlu olduğu görülmüştür.

İnce (2019) tarafından belediyeler ve spor hizmetlerine ilişkin “Yerel Yönetimlerin Spor Hizmetlerine İlişkin Halkın Görüşleri (Afyonkarahisar Belediyesi Örneği)” adlı çalışmada, halkın spor hizmetlerine ilişkin memnuniyet düzeyi ölçülmüştür. Çalışmada, kadınların spor hizmetleri ve spor tesisi kullanımında erkeklere göre daha olumlu yaklaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Atalay (2013) tarafından yapılan bir başka çalışmada, Kars, Ardahan, Ağrı illerindeki merkez ve yerel yöneticilerin spor hizmetlerine yönelik görüşleri değerlendirilmiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, spor hizmetlerinin yerel yönetim birimlerince sunulması görüşü ağırlık kazanmıştır. Böylelikle yerel yönetimler sayesinde spor hizmetlerinde verimliliğin artacağı ileri sürülmüştür.

Sivrikaya (2009), “Düzce Belediyesinin Spor Hizmetleri İçin Örnek Bir Yönetim Modeli” başlıklı çalışmada, Düzce belediyesinde spor hizmetlerinin etkin şekilde halka ulaştırılmasını sağlamak amacıyla katılımcılığı ve bilimselliği ilke edinerek yeni bir örgütlenme modeli tasarlamıştır. Yıldız (2018), “Yerel Yönetimler ve Kalkınma Planları Çerçevesinde Spor Hizmetleri” adlı çalışmada, spor hizmetlerinin yerel bazda uygulanması ve yayılması açısından yerel yönetimlerin üstlendikleri rolleri incelemiştir.

Bingölbalı (2021) tarafından “Köy Muhtarlarının Spor Hizmetleri İle İlgili Yerel Yönetimlerden Beklentilerinin Tematik Analizi” adlı çalışmada, köy yönetimi ve spor hizmetleri ilişkisinin incelenmiş olması önemlidir. Çalışmada, Elazığ ilindeki merkeze bağlı 250 köy muhtarı ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilerek, yerel yönetimler ve spor hizmetlerine ilişkin beklentiler ve mevcut durumlar değerlendirilmiştir. Muhtarların spor ve spor hizmetleriyle ilgili farkındalık ve biliş düzeylerinin yüksek olduğu görülürken, köylerde % 94 spor tesisi ve spor alanları olmadığı, sportif veya geleneksel organizasyonların düzenlenmediği ve yerel yönetimlerden bu konuda destek alınmadığı tespit edilmiştir.

Genel olarak yerel yönetimler ve spor politikalarına ilişkin yapılmış olan çalışmalarda, spor hizmetlerinin, spor tesislerinin halka ulaştırılması hususunda benzer sorunlar olduğu ileri sürülmüş, ekonomik, idari, insan kaynağı açısından belediyelere destek sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.

Yerel Yönetimler ve Spor Politikaları İlişkisi

Türkiye’de merkezi yönetimin başkent örgütlenmesine göre spor hizmetleri, Gençlik ve Spor Bakanlığı aracılığıyla yürütülmektedir. Taşra teşkilatı ise, gençlik ve spor il müdürlüğü ve gençlik ve spor ilçe müdürlüğü olarak yapılanmaktadır. Türkiye’de, kamu yönetimi sisteminde merkezi idarenin güçlü olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla, spor hizmetlerinde de merkeziyetçi yönetim anlayışının baskın olduğu görülmektedir (Doğu vd., 2002: 91).

Yerel yönetimler, kamu yönetimi örgütlenmesinin en önemli aktörlerinden biridir. Merkezi yönetim, eğitim, sağlık, güvenlik gibi genel nitelikli kamu hizmetlerini sunarken yerel yönetimler, mahalli nitelikteki hizmetleri yurttaşlar için herhangi bir bölgeye, ihtiyaca göre yerine getirmektedir. Spor hizmetlerinin yöre halkına ulaştırılması ve yöre halkının talep ve isteklerine göre hızlı şekilde yanıt vermesi açısından yerel yönetimler, köprü görevi görmektedir. Böylece sporun, toplumsal süreçleri geliştirmek ve dönüştürmek açısından önemi giderek artmaktadır. Spor alanları da tesislerin dışına çıkarak herkesin katılabileceği kentsel alanlar için gerekli koşullardan biri olmaya başlamıştır (Leber, 2012: 31).

Yöre halkının ihtiyaçlarına uygun yatırımların gerçekleşmesi ve tek tür politikalarla ziyade her bölgenin şartlarına uygun politikaların geliştirilmesi, mahalli idareleri önemli kılan faktörlerin başında gelmektedir (Atalay, 2013: 46). Yerel yönetimlerin, yerel halkın spor faaliyetlerine ulaşımı hususunda kişilerin sosyo-ekonomik durumları, yaşları, etnik kökenlerine bakılmaksızın spor hizmetlerini sağlama zorunluluğu bulunmaktadır (Zengin ve Öztaş, 2008). Öte yandan yerel yönetimler, engelli bireylere kolayca ulaşarak engelli bireyleri topluma kazandırarak rekreatif alanlar oluşturmaları açısından önemli işleve sahiptirler.

Türkiye’de kanunlar, kamu politikalarının uygulanması ve değerlendirilmesi hususunda önemli politika belgelerinden biridir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu, 442 sayılı Köy Kanunu incelendiğinde yerel yönetimlere spor hizmetlerinin kamu hizmeti olarak uygulanması için önemli görev ve sorumluluklar verilmiştir. Bununla

birlikte 1982 Anayasası 59. maddesindeki “devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun geniş kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur” şeklindeki hükmü ile yerel düzeyde devletin temsilcilerinden biri olan belediyelere de anayasal sorumluluk verilmektedir (Zengin ve Öztaş, 2008: 56). 5393 sayılı Belediye Kanununun 14. ve 73. maddesinde görüleceğe üzere, belediyeler spor ve rekreasyon alanları oluşturmaları ile spor faaliyetlerine yönelik hizmet üretmektedir. Diğer bir ifadeyle, yerel yönetimlerin yerel halka bütün etkinlikleri tek elden koordineli, etkili ve verimli sunma olanakları bulunmaktadır. Gelişmiş ülkelerde de bu tür hizmetlerin yerel yönetimlerce yapılması gerektiği kabul edilmiştir (Doğu vd., 2002: 94).

Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın 2019-2023 dönemi stratejik planı incelendiğinde, sporun bir yaşam alışkanlığı haline geldiği belirtilmiştir. Bu kapsamda sporun her dalında dünya çapında rekabet edebilen düzeye ulaşmak amaçlanmıştır. Bu temel amacı uygulamak amacıyla geliştirilen politikada ise mahalli idarelere ihtiyaç olduğu görülebilir: “*Erken yaşlardan itibaren spor eğitimi verilecek; örgün eğitimde beden eğitimi ve spor derslerinin niteliği artırılacak; mahallinde spor imkânları geliştirilerek her yaşta vatandaşların sportif faaliyetlere düzenli katılımı teşvik edilecektir.*” Stratejik planda yer alan “*gençlik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile kamu kurum ve kuruluşları, mahalli idareler ve üniversitelerin ilgili birimleriyle ilişkileri yürütmek*” maddesi ile mahalli idareler aktör olarak belirtilmiştir. Ayrıca stratejik planda, kamu kurumlarının nerdeyse tamamı, *belediyeler*, spor federasyonları ile gençlik ve sporla ilgili etkinliklerde bulunan sivil toplum kuruluşları paydaş olarak tespit edilmiştir (<https://gsb.gov.tr/>, 2023).

2012 yılında 6360 sayılı kanunla birlikte 30 ilde il özel idareleri kapatılmış bu nedenle bazı yetki ve sorumluluklar büyükşehir belediyelerine devredilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin diğer belediyelere göre mali disiplini veya örgütsel birimleri ile spor politikasının oluşturması açısından daha fazla yetki ve sorumluluğa sahip olduğu görülebilir. Bu nedenle belediyeler arasında 5216 sayılı kanuna tabi büyükşehir belediyeleri ile 5393 sayılı kanuna tabi belediyeler farklı alt başlıklar altında incelenmiştir. Daha sonra il özel idareleri ve köy yönetimlerinin spor hizmetlerine ilişkin görev ve sorumlulukları kanunlar çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Büyükşehir Belediyeleri

Türkiye’de BŞB’ler, yerel halka spor hizmetlerini ulaştırması açısından önemli sorumluluklara sahiptir. BŞB’lerin stratejik planları incelendiğinde, hedeflerinde spor hizmetlerine ilişkin (Atalı, 2015), ulusal ve uluslararası organizasyon düzenleme, spor tesisi yapmak, rekreasyon alanı oluşturmak, spor faaliyetlerini kent geneline yaymak, kentin spor şehri olmasını sağlamak, sağlıklı toplum ve nesiller yetiştirmek üzere geniş konuları ele aldığı görülmektedir. Bununla birlikte BŞB’lerin stratejik plan hedeflerinde, engelli bireylere yönelik spor eğitimi verilmesi, halkın sportif etkinliklere katılımını sağlamak, bisiklet yolu yapmak, yürüyüş yolu yapmak gibi faaliyetler de yer almaktadır (Mumcu vd., 2021:2848).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu 15. ve 24. maddesinde, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonunun oluşturulması, spor için yapılan giderlerin bu cetvelde ayrılması gibi unsurlar ile büyükşehir belediyelerine spor yönetimi konusunda daha fazla sorumluluk vermektedir. Mumcu ve arkadaşlarına (2021: 2849) göre, 30 büyükşehir belediyesinden 19’unda sporla ilişkili daire başkanlığı kurulduğu diğerlerinde farklı daire başkanlıkları ile yönetildiği ileri sürülmektedir. Örneğin İzmir Büyükşehir Belediyesi, gençlik ve spor hizmetleri daire başkanlığı altında gençlik ve spor şube müdürlüğü olarak yetki ve sorumluluk verilmiştir. Bu kapsamda şube müdürlüğüne ait çalışma yönergesi oluşturulmuştur. Yönergeye göre; *“belediyemizce kurulan spor tesis ve sahaların işletilmesi, Belediyemiz birimlerinde çalışan memur ve işçilerimizin, Belediyemiz Spor Kulübü bünyesinde spor yapan sporcuların yetişme ve gelişmelerini sağlamak, kötü alışkanlıklardan korumak, ruh ve beden sağlıkları itibariyle gerekli tedbirleri alıp, sporun kitlelere yayılmasını teşvik etmek, sevdirmek, yaptırmak ve spor okulları açmakla yükümlü bir ünite”* olduğu belirtilmiştir (<https://www.izmir.bel.tr/>, 2023).

Büyükşehir belediyelerinin çoğunun spor faaliyetlerini kent kimliğinin tanıtılması ve pazarlanması amacıyla yatırım için gerçekleştirdiği bilinmektedir. Erzurum Büyükşehir Belediyesi, Avrupa Gençlik Olimpik Festivali’ne (EYOF) Avrupalı 50 ülkenin katılımıyla ev sahipliği yapmıştır. Bu tür uluslararası organizasyonlar hem kentin spor faaliyetlerinin geliştirilmesi açısından fırsat sağlarken hem de yerel yönetim ve merkezi idare ilişkisinin başarılı şekilde organize edilmesinde önemli etkenlerden biri olmuştur (Önder ve Batal, 2018: 1069).

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu 7. maddesinde büyükşehir ve ilçe belediyelerinin yetki ve sorumlulukları belirtilmektedir. Buna göre kanunun 7. maddesinin (m) bendinde: *“Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işletirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdi yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek”* görev olarak açıklanmıştır.

5216 sayılı yasanın 15. maddesinde *“her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.”* Dolayısıyla belediyelerdeki ihtisas komisyonlarının oluşturulması ile spor politikasının uygulanması hususunda büyükşehir belediyelerine önemli görev ve sorumluluk verilmiştir.

5216 sayılı BŞB Kanunu, ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri başlığı d maddesinde; *“spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara*

yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak” olarak düzenlenmiştir. 5216 sayılı BŞB Kanunu, spor faaliyetlerinin uygulanması ve politika oluşturulması amacıyla 23. maddenin (d) bendine göre önemli bir gelir kaleminden bahsetmektedir: “*Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalarda tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları.*” Yine aynı kanunun BŞB giderleri başlığı olarak 24. maddesi (o) bendinde: “*Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler*” sınıflandırması ile büyükşehir belediyeleri, diğer belediyelere göre spor politikasının oluşturulmasında önemli bir kaleme sahiptir.

5216 sayılı kanunun 27. maddesinde büyükşehir belediyelerinin, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esasların büyükşehir belediye meclisi tarafından belirleneceği belirtilmiştir; “*Büyükşehir belediyesi, kesinleşmiş en son yıl bütçe gelirinin % 10’unu aşmamak ve bütçede ödeneği ayrılmış olmak şartıyla, ilgili belediyenin yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için büyükşehir belediye başkanının teklifi ve meclisin kararıyla ilçe belediyelerine malî ve aynı yardım yapabilir.*” Büyükşehir belediyeleri, spor ve spor hizmetleri bakımından bu maddeye göre ekonomik yönden yeterli güce sahip olmayan ilçe belediyelerine destek sunmaktadır (Bingölbali, 2021: 33). Dolayısıyla genel olarak büyükşehir belediyelerinin ekonomik, idari ve örgütsel teşkilatlanması açısından spor hizmetlerine yönelik önemli yetki ve sorumlulukları olduğu görülmektedir.

Belediyeler

Spor hizmetlerinin ve politikalarının oluşturulmasının, büyükşehir belediyelerinin yanında il veya ilçe belediyelerinin de görev ve sorumluluğunda olduğu 5393 sayılı yasa ile de belirtilmiştir. 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı belediye kanununda spora ilişkin görevler açık ve net bir şekilde ifade edilmiştir. Devletin anayasal görevlerinden biri olan sporun desteklenmesi hizmetlerinin belediyeler tarafından karşılanması, bu yasa ile belirlenmiştir (Atalay vd., 2016: 70).

5393 sayılı kanunun 14. maddesi belediyenin görev ve sorumluluklarından bahsetmektedir. Bu kapsamda spor faaliyetleri ile ilgili (a) bendinde; “*belediye, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; gençlik ve sporun geliştirilmesi hizmetlerini yapar ve yaptırır*” hükmü yer almaktadır. Aynı maddenin (b) bendinde; “*gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine aynı ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir*” ifadesi yer almaktadır. Ancak belediyeler tarafından sporu teşvik etmek amacıyla yapılacak yardım ve destekler kanunlar çerçevesinde sınırlandırılmıştır. Aynı maddenin devamında; “*belediyelerin birinci fıkranın (b) bendi uyarınca, sporu teşvik etmek amacıyla yapacakları nakdi yardım, bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden belediyeleri için tahakkuk eden miktarın; büyükşehir belediyeleri için binde yedisini, diğer belediyeler için binde on ikisini geçemez*” hükmü ile sınırlandırılmıştır.

Büyükşehir belediyeleri hariç diğer belediyelerde spor hizmetlerine ilişkin, herhangi bir müdürlük veya komisyon kurulması zorunlu değildir. Spor faaliyetlerinin yerel yönetimler boyutuyla insanların spor ihtiyaçlarını karşılamak ve desteklemek, belediyelerin daha çok kültürel ve sosyal işler müdürlüğü birimi altında gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla belediye yönetimi içerisinde spor yönetimi ile ilgili bir üst yönetim biriminin kurulması gereklidir (Kurt ve Onağ, 2019: 76). Bununla birlikte büyükşehir olmayan bazı belediyelerde 5393 sayılı kanunun 15. maddesinin (b) bendine dayanarak belediye meclis kararıyla gençlik ve spor hizmetleri şube müdürlükleri oluşturularak sporu teşvik etmeyi ve sosyo-kültürel faaliyetleri desteklemeyi amaçlamışlardır. Örneğin Isparta Belediyesi web sayfası incelendiğinde, gençlik ve spor müdürlüğü oluşturulmuştur. Bu kapsamda gençlik ve spor müdürlüğünün amacı web sayfasında belirtilmiştir: “Gençlerin ihtiyaçlarına duyarlı, hak temelli, bütüncül ve toplumsal katılıma açık bir anlayış ile Isparta halkına (tüm yaş gruplarına) ve genç kuşaklara yaşam boyu spor yapma bilincinin kazandırılması için gerekli olan sportif etkinliklerde bulunmak, gerçekleştirilmesi için projeler geliştirmektedir.”

Pamukkale Belediyesi Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü yönergesine göre müdürlüğün görev ve yetkileri şunlardır: “Stratejik plan ve performans programı detaylarına sadık kalarak hazırlanan sportif faaliyetleri, belirlenen plan ve programa bağlı hedefler çerçevesinde gerçekleştirmek, amatör spor kulüpleri ile koordine sağlayarak ayni ve nakdi yardımda bulunmak, spor ile ilgili panel, konferans, seminer ve söyleşi düzenlemek, kent halkının spor bilincinin oluşturulması ve spora en üst düzeyde katılımının sağlanması için gerekli projeleri üretmek, projelere ait etkinlikleri düzenleyip yürütmek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, Spor Adamlarına (Teknik Yöneticilere, Antrenörlere, Masörlere, Fizyoterapistlere ve Sporculara) Belediye Meclisi kararıyla ödül vermek, müsabakalarda görev alacak personel görevlendirmelerini yapmak, belediyenin spor saha ve tesislerinin onarımını yapmak, tesislerin devamlı olarak bakımlı ve hizmete hazır halde bulundurmak, tesislerde mevcut demirbaşların, spora ait malzeme ve araçların temiz, bakımlı ve her zaman kullanılabilir şekilde bulundurmak ve tesislerde yapılacak faaliyetin takvimini düzenlemek, önemli gün ve haftalar kapsamında kentte sportif etkinliklerin planlamasını yapmak ve katılımın sağlanması için gerekli düzenlemeleri yapmak, ulusal ve uluslararası spor etkinlikleri planlamak ve düzenlemek, paydaşlar ile ilişkileri yürütmek ve koordinasyonu sağlamak, kent halkını sağlıklı yaşam konusunda bilinçlendirmek ve bu kapsamda spor yapmalarını sağlamak için gerekli planlamaları ve düzenlemeleri yapmak, mahalleler arası, kurum ve kuruluşlar arası, belediye birimleri arası spor etkinlikleri düzenlemek, tüm yıl boyunca, aylık dönemler halinde spor okullarını düzenleyerek çocuk ve gençlerin gelişimine katkı sağlamak, gençlere yönelik dergi, kitap, afiş, broşür ve eğitim materyalleri gibi ürünlerin; tasarım, baskı, temin ve dağıtım işlerini yapmak, gençler için kamp ve gezi hizmetlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak, gençlikle alakalı projeler üretmek, Pamukkale gençliğinin her anlamda sosyal ve kültürel becerilerini geliştirmek için etkinlikler düzenlemek, 5393

sayılı Belediye Kanununun 76’ncı maddesi uyarınca Kent Konseyi ile ilgili her türlü düzenleme ve faaliyetleri yapmak” (<https://www.pamukkale.bel.tr/>, 2023).

Develi Belediyesi, Bodrum Belediyesi, Pamukkale Belediyesi, Akçaabat Belediyesi, Çorum Belediyesi, Körfez Belediyesi, Akhisar Belediyesi gibi belediyelerin web sayfaları incelendiğinde, eğitim, gençlik ve spor hizmetlerine ilişkin kanunen zorunlu olmamasına rağmen bu tür faaliyetleri yönetmek amacıyla bu belediyelerin komisyon kurdukları görülmektedir. Spor hizmetlerinin belediyenin müdürlükleri bünyesinde spor çalışma grubu gibi oluşumlarla sağlanması merkezi yönetimi, yerel yönetimi ve sivil toplumu bir araya getirerek, spor hizmetlerine yönelik sorunların, istek, ihtiyaç ve beklentilerin görüşülerek, sportif gelişiminin sağlanmasına yönelik çalışmalara katkı sağlayacağı söylenebilir (Atalay vd., 2016: 72).

5393 sayılı Belediye Kanununda belediye meclisinin görev ve yetkilerinin belirtildiği 18. maddenin (p) bendinde; “yurt içindeki ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek” yer almaktadır. Aynı kanununun 37. maddesinde sporla ilişkili olarak; “belediye başkanı, görevinin devamı süresince siyasi partilerin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde bulunamaz” ibaresi yer almaktadır. Dolayısıyla bu madde ile belediye kaynaklarının siyasi amaç ve hedefler ile harcanmasının önüne geçilmesi, spor faaliyetlerinin herhangi bir kurum/kuruluş ayrımı olmaksızın herkes için spor ilkesine göre hareket edilmesi amaçlanmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 77. maddesinde spora yönelik başka bir düzenlemede belediye hizmetlerine gönüllü katılma ile ilgilidir; “belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular” hükmü yer almaktadır. Ancak belediyelerin stratejik planları incelendiğinde bu tür programların ve uygulamaların kültürel etkinliklerle birlikte değerlendirildiği görülebilir.

İl Özel İdareleri

İl özel idareleri, halka en yakın kuruluşlardan biri olarak kamu hizmetlerinin yurttaşlara ulaştırılmasında yerel yönetimler ve merkezi yönetim arasında işbirliğine dayalı olarak köprü vazifesi görmektedir. Yerel yönetimler arasında spor hizmetlerine ilişkin yetki ve sorumluluk veya yatırımların daha çok büyükşehir belediyeleri ile belediyeler tarafından sunulduğu görülürken il özel idarelerinin de 5302 sayılı kanun gereğince bir takım görev ve yetkileri bulunmaktadır.

5302 sayılı kanununun 6. maddesinde, il özel idarelerinin görev ve sorumluluklarından bahsetmektedir. İl özel idareleri, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla il içerisinde gençlik ve spor ile ilgili hizmetleri yapmakla görevli ve yetkili kılınmıştır. İl özel idarelerinin, sporu ve sağlıklı yaşamı desteklemek amacıyla spor tesislerinin yapımı, bakım ve onarımı, okullarda spor salonu yapımı, amatör spor kulüplerinin ihtiyaçlarını karşılama, sporun kırsal kesime yaygınlaşması için köylere spor malzemesi yardımı sunarken destek hizmetleri müdürlüğü, kültür ve sosyal işler müdürlüğü, yatırım ve inşaat müdürlüğü teşkilat birimi tarafından spor hizmetlerine ilişkin destek verilmektedir. İl özel idarelerinde herhangi bir spor müdürlüğü kurulmadığı görülebilirken gençlik ve spor il müdürlüğü ile il özel idareleri önemli paydaşlar olarak spor tesislerinin yenilenmesi, sayısının artması, sporu ve sporcunun desteklenmesi hususunda işbirliği güçlü olan kuruluşlardır.

Örneğin Sinop İl Özel İdaresi 2020-2024 dönemi stratejik planı incelendiğinde, spor başlığı altında spor tesislerinde her yıl yeni faaliyetlerin artırılması ve kentin spor kenti haline getirilmesi hedefler arasındadır. Buna göre spor hizmetlerine ilişkin etkinlikler ve faaliyetler şunlardır: Hentbol-basketbol-voleybol-satranç-halk oyunları-bilardo kulüplerarası küçük-yıldız-geçer mahalli liglerin düzenlenmesi, federasyonların faaliyet programlarında yer alan grup-yarı final-Türkiye şampiyonası müsabakalarında ev sahipliği yapmak, güreş, judo, tekvando vs. ferdi branşlarda il birinciliği müsabakaları düzenlemek, basketbol-voleybol-masa tenisi branşlarda kurum ve kuruluşlar arası turnuvalar düzenlemek, 3. lig voleybol arama ligi müsabakalarının düzenlenmesi, büyükler bay-bayan deplasmanlı bölgesel voleybol liglerin düzenlenmesi, büyük erkekler 1.lig hentbol müsabakalarının düzenlenmesi, ferdi branşlarda bölgesel özel turnuvaların düzenlenmesi, muhtelif branşlarda antrenörlük ve hakemlik kurslarının düzenlenmesi, özel günlerde günün anlam ve önemine hitaben turnuvalar düzenlemek, federasyonların Milli Takım Kamplarına ev sahipliği yapmak, okullar arası mahalli-grup-yarı final-Türkiye şampiyonalarının düzenlenmesi, her yaz aylarında il spor merkezlerinin açılışı ve sonrasında çalışmaların yaz boyunca devam etmesini sağlamaktır (<http://www.sinopozelidare.gov.tr/>, 2023).

Büyükşehir belediyelerinde olduğu gibi il özel idareleri için gençlik ve spor hizmetlerine ilişkin herhangi bir komisyon kurulması veya il özel idaresinin giderleri arasında spora ilişkin hizmetlerde bütçe kalemi ayrılması zorunlu tutulmamıştır. 2012 yılında kabul edilen 6360 sayılı yasa ile 30 büyükşehir belediyesinde il özel idarelerine son verilmesi ve genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payın % 0.5'e çekilmesi sonucunda gelir kalemlerindeki azalma, spor hizmetlerine ilişkin kısıtlılık oluşturabilecektir. Ancak 5302 sayılı kanunun il özel idaresinin görev ve sorumluluklarını belirtirken; *“bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilir”* hükmü ile diğer merkezi idare kuruluşlarının desteği ile spor hizmetlerinin yaygınlaştırılması desteklenmiştir.

Köy

Köylerin de spor hizmetlerine ilişkin hükümleri de bulunmaktadır. 442 sayılı Köy Kanunu köye ait işleri zorunlu olan işler ve köylünün isteğine bağlı işler olarak ikiye ayırmaktadır. 442 sayılı Köy Kanununun 14. maddesinde köylünün isteğine bağlı olarak köyde güreş, cirit, nişan talimleri gibi köy oyunları yaptırmak sayılmıştır. Dolayısıyla köyün mecburi olan işleri muhtarlar tarafından yerine getirilmeye çalışılırken yerel yönetim birimleri tarafından köy yönetimlerine spor faaliyetlerini teşvik edecek yardımların yapılması gerekmektedir.

Yerel Yönetimler ve Spor Politikalarına Yönelik Sorunlar

Türkiye’de birçok kamu hizmetinde olduğu gibi spor hizmetleri de daha çok merkezi yönetim düzeyinde yürütülmektedir. Bu durum Türkiye’de sporun tabana yayılmasını, gelişmesini engellemektedir. Spor hizmetleri, belde sakinleri için belediyenin yapabileceği en önemli hizmetlerden biridir. Belediyelerin, spor tesisleri ile ilgili yatırımlara karar verirken insan unsurunu göz ardı etmemesi gerekmektedir. Çünkü, spor hizmetlerinin belediyeler eliyle halka ulaşmasıyla coğrafi, kültürel ve sosyo-ekonomik farklılıklar göz önüne alınarak bu hizmetler çeşitlenerek halk, sporun faydalarından daha çok yararlanabilecektir (Doğu vd., 2002: 91). Bununla birlikte yerel yönetimler, rekreasyon (boş zamanını değerlendirme), yeşil alan düzenlemesi gibi faaliyetlerle gençlerin ve halkın spor yönetimi ile ilgili doğrudan kararlar alabilmektedir. Bu yüzden rekreatif alanlar sporu meslek olarak yapanların dışındaki insanlara da sosyal fayda sağlayacağından, yerel yönetimlerin açık alanlardaki planlamalarını bu hususları dikkate alarak gerçekleştirmeleri uygun olacaktır (Ceyhun, 2008: 330).

Türk sporunun yeniden yapılandırılma ihtiyacı olduğu ve kamu hizmeti olarak sporun, devlet tarafından yönlendirici, özendirici, destekleyici, denetleyici işleviyle yönetim sisteminin spor yönetimi alanına uygulanarak yerel yönetimler, spor kuruluşları, spor kulüpleri ve diğer özel ve tüzel kişiliğe sahip spor örgütlerinin ülke spor politikasının belirlenmesinde aktif rol almaları beklenmektedir (Gök ve Sunay, 2010:16).

Ülkemizde, yerel yönetim yasalarına göre, gençlik ve spor hizmeti sağlama görevi verilmiş olmasına rağmen, bu birimlerin halk kitlelerini spora yöneltecek fazla önemli etkinlik ve uygulamalar yapmadıkları görülebilir. En büyük eksiklik olarak da ek herhangi bir yönetmelik, tüzük bulunmaması ve yerel yönetimlerin sporla ilgili geleceğe yönelik kalıcı politikalarının olmadığı görülmektedir (Uçar, 2015: 447). Ancak belediyelerin gençlik ve spor hizmet müdürlüklerini oluşturarak buna göre yönetmelik çıkarımların sayısında da artışlar görülmektedir. Bazı belediyelerin kısıtlı kaynaklara rağmen elit spora ve performans sporcusu yetiştirmek adına büyük paralar harcadıkları ancak tesisleşmenin halka ulaşmadığı ileri sürülmüştür (Doğu vd., 2002: 100). Diğer bir ifadeyle, seçimle yönetime gelen belediye temsilcileri halkla ters düşmemek için futbol sektörüne yüksek harcamalarla siyasi rant beklentisi oluşturmuştur (Babacan, 2019: 29).

Fişek (1980), belediyelerin sporla alakalı görevlerine öncelikli bir görev olarak kaynak ayırmadıklarını ileri sürmüştür. Ancak 2005 yılından sonra yapılan yerel yönetimlerle ilgili düzenlemelerle spor alanında önemli adımlar da atılmış ve bu tür birimlere spora ilişkin önemli görevler verilmiştir (Önder ve Batal, 2018: 1055). Türkiye’de spor yönetiminin örgütlenmesinde yeniden yapılanma ihtiyacı olduğu bilinmekle birlikte spor yönetiminin mevcut sorunları Özen vd., (2012) tarafından yapılan çalışmada, spor bilimleri alanındaki akademisyenlere göre, yerel yönetimlerin spor hizmetlerinde yetersiz kaldığı, yerel yönetimlerde spor yöneticilerinin eğitim, donanım, kültür yönünden yetersizliği ve spora ayrılan kaynakların amacına ulaşmada uygun değerlendirilmediği, spor tesislerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Özen vd., 2012: 114). Rüzgar tarafından 1992 tarihinde, spor politikalarının daha sağlıklı uygulanmasının yerel yönetimler ve merkezi idare arasındaki işbirliğine bağlı olduğu belirtilmiştir: *“Belediyeler ve diğer mülki idarelerle spor teşkilatı arasındaki bağ bugüne değin ne spor teşkilatınca ne de belediye ve mülki idarelerce yeterince ciddiye alınmıştır. Bu koordinesizlikten sporumuz büyük ölçüde zarar görmüş ve halen de görmektedir.”* Yani, yerel yönetimlerin, spor tesislerini halka ulaştırmak için kamu arazilerinin imtiyazlarından yararlanarak önce insan ilkesiyle yöre halkının ihtiyaçları doğrultusunda tesisleşme gerçekleşebilir. Belediyelerin, spor hizmetlerine ilişkin katkıları spor kulüplerine spor araç gereçleri sağlayarak sınırlı kalmamalıdır. Spor hizmetlerinde yerel yönetim eliyle daha etkin kararlar alınabileceği gibi halkın kamu hizmetlerinden yararlanarak devlete olan güveni artarak farklı tabakadan bireylerin spor faaliyetleri ile halkın katılımı desteklenmiş olacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Spor hizmetleri, yerel yönetimler açısından gittikçe önem kazanan kamu yararı niteliğindeki hizmetlerden biri olmaya başlamıştır. Türkiye’de spor hizmetleri merkezi yönetim düzeyinde gerçekleşse de halka en yakın kuruluşlar olarak yerel yönetimler, yöre halkının ihtiyaçları doğrultusunda spor hizmetlerinin halka ulaştırılması ve yaygınlaştırılması açısından anayasa ve yasalar çerçevesinde yetkili ve sorumlu kılınmıştır. Ancak Türk sporunun geliştirilmesi, desteklenmesi ve erişebilirliğin sağlanması için yerel yönetimlerin öncülüğünde yeniden yapılanma ihtiyacı vardır.

Yerel yönetim ve spor yönetimi ilişkisine bakıldığında, il özel idarelerinin ve belediyelerin mevzuattan kaynaklı önemli görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. İl Özel idareleri de temel öğretim ve ortaöğretim kurumlarına spor salonu yapımı, amatör sporların geliştirilmesini sağlamak gibi kamu hizmetleri sunarken belediyelerle koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması gerekmektedir. 1982 Anayasası 127. maddesinde yerel yönetimlere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlandığı belirtilmiştir. Ancak yerel yönetimlerin, kanunlardaki yetki ve sorumluluğu uygulamak için kaynak sorunu yaşadığı bilinmektedir, bu nedenle spor faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla bütçeden pay ayrılmalı ve artırılmalıdır. Belediyelerin daha çok spor faaliyetlerinin, yeşil alan veya rekreasyon düzenlemesine, performansa dayalı branşlarla sınırlı çerçevede yaklaştığı görülmüş, spora hak ettiği değer verilmemiştir. Sporun yaygınlaştırılması ve spor politikalarının yerelde uygulanmasının teşvik

edilmesi amacıyla yerel yönetimler ödüllendirilebilir. Yerel yönetimlerin performans sporuna, elit sporuna yönelik yatırımları fazla olduğu görülürken herkes için spor ilkesinden yola çıkarak spor sahalarının, yüzme havuzlarının, rekreasyon alanlarının geliştirilmesi gibi tesisleşmeye yönelik projeleri gerçekleştirmeleri ve sayılarını artırmaları gerekmektedir.

Yerel yönetimlerde, spor hizmetlerine ilişkin uzman personelin istihdamının yetersiz kaldığı görülebilir. Belediyelerin, spor tesisleri ve spor projeleri ile ilgili sayıları istenen düzeye ulaşmamıştır. Bu nedenle spor yöneticiliği, beden eğitimi veya antrenörlük, rekreasyon bölümü mezunlarının belediyelerdeki istihdam sayısı artırılmalıdır. Belediyelerde spor faaliyetleri ile ilgili doğrudan örgütsel birimler kurulmalıdır. Bazı belediyelerde spor faaliyetleri, sosyo-kültürel faaliyet kapsamında değerlendirilirken, bazı büyükşehir belediyelerinde gençlik ve spor daire başkanlıkları şeklinde birimler oluşturulmuştur. Ancak her ne kadar bu tür birimler oluşturulsa da politika oluşturma kapsamında bu organlar yeterli olmamaktadır. Yerel yönetimlerin halka en yakın kuruluşlar olarak spor faaliyetlerinin halka ulaştırılması veya bu tür spor bilincinin yaygınlaştırılması hususunda halkla arasında mesafe olduğu görülmektedir. Yerel yönetimlerin, vatandaşlarımıza spor hizmetlerini ulaştırması veya bilgilendirilmesi amacıyla daha fazla çabaya ve politikalara ihtiyacı olduğu söylenebilir. Büyükşehir belediyelerinde gençlik ve spor hizmetleri ile ilgili ihtisas komisyonlarının oluşturulması zorunlu iken diğer belediyelere böyle bir sorumluluk verilmemiştir. Dolayısıyla diğer belediyelerin de spor faaliyetlerine gereken önemi vermesi için böyle bir zorunluluk getirilebilir. Belediyeler, spor tesislerinin yatırımlarına karar verirken gençlik ve spor il müdürlüğü, milli eğitim müdürlüğü başta olmak üzere yereldeki ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği ve koordinasyonu sağlamalıdır.

Yazar Katkıları: Bu çalışma, iki yazarın ortak ve eşit katkılarıyla meydana getirilmiştir.

Çıkar Beyanı: Bu çalışmada çıkar çatışması yer almamaktadır. Tüm yazarların iş birliği ile bu çalışma hazırlanmıştır.

Kaynakça

- Acar, H. (2021). Spor Politikalarına Yönelik Hizmetlerin İncelenmesi: Aydın Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın.
- Atalay, A. (2013). Kars Ardahan Ağrı Merkez-Yerel Yöneticilerinin Spor Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atalay, A., Yücel, S., Korkmaz, H. (2016). Türkiye’de Spor Hizmetlerinin Yerelleşmesine İlişkin Belediye Başkanlarının Görüşlerinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 14(1), 63-74.
- Atalı, L. (2015). Büyükşehir Belediyeleri Stratejik Planlarında Spor İle İlgili Amaç ve Hedeflerin Analizi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 10(1), 48-56.

- Aykın, G. (2013). Meşrutiyetten Günümüze Türkiye’de Spor Politikaları Ve 1980 Sonrası Parti Ve Hükümet Programları İle Kalkınma Planlarında Sporun Yeri. *Akademik Bakış Dergisi*, 38, 1-16.
- Babacan, E. (2019). Belediyelerde Spor Faaliyetlerinin İşlevselliği: Güngören Belediyesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Barsbuğa, Y. (2013). Yerel Yönetim Birimlerinden Belediyelerin Sportif Hizmet Kalitesinin Ölçülmesi (Konya Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Bingölbali, A. (2021). Köy Muhtarlarının Spor Hizmetleri İle İlgili Yerel Yönetimlerden Beklentilerinin Tematik Analizi. Yayınlanmış Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Malatya.
- Ceyhun, S. (2008). Spor Tesislerinin Rekreatif Açıdan Kullanımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 325-332.
- Dinç, F. (2019). Yönetimsel Açıdan Yerel Yönetimler ve Spor İlişkisi: Mersin Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğu, G., Kardeş, N., Atalı, L. (2013). Büyükşehir Belediyesi Spor Politikalarına Yönelik Hizmetlerin İncelenmesi (Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği). *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 97-111.
- Doğu, G., Kesim, Ü., Sivrikaya., Ö. (2002). Belediyelerin Sporla İlgili İşlevleri: Düzce Belediyesi Örneği. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 11(2), 89-106.
- Esen, Ş., Akça, Y., Özer, G. (2018). 24 Haziran 2018 Genel Seçimlerinde Siyasi Parti Beyannamelerinde Spora Yaklaşım. 3. *Uluslararası Avrasya Spor Eğitim ve Toplum Kongresi*, Mardin, 15-18 Kasım 2018, 714-719.
- Fişek, K. (1980). *Spor Yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınevi.
- Gök, Y., ve Sunay, H. (2010). Türkiye ve Fransa’da Uygulanan Spor Yönetiminin Kamu Yönetimi Açısından Karşılaştırılması. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 7-16.
- İnce, M. (2019). Yerel Yönetimlerin Spor Hizmetlerine İlişkin Halkın Görüşleri (Afyonkarahisar Belediyesi Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Afyonkarahisar.
- İslam, A. (2022). Ordu Büyükşehir Belediyesinin Spor Hizmetlerin ve Uygulamaları. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(2), 1178-1195.
- Kurt, A ve Onağ, Z. (2019).Yerel Yönetimlerin Spor Politikalarının İncelenmesi (Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği). *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 59-78.
- Kurtipek, S. (2017). Metropolitan Alan İçerisindeki Belediyelerin Gençlik ve Spor Politikalarının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Leber, R. (2012). Municipalities as Sports Multipliers, Department for Sport Science, *University of Vienna, Journal of Social Sciences*, 8(1), 29-32.

- Mumcu, E., Aligül, B., Karakullukçu, Ö., Paktaş, Y. (2021). Büyükşehir Belediyelerinin Sportif ve Rekreatif Hizmetlerinin Niteliklerinin İncelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(36), 2841-2858.
- Önder, H., ve Batal, S. (2018). Yerel Yönetimlerin Uluslararası Spor Organizasyonlarındaki Rolü (EYOF 2017-Erzurum Büyükşehir Belediyesi Örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 1053-1074.
- Özen, G., Koçak, F., Boran, F., Sunay, H., Gedikli, N. (2012). Türk Spor Yönetimindeki Mevcut Sorunlara İlişkin Akademisyenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(4), 107-116.
- Pepe, M. (2013). Büyükşehir Belediyelerinin Spor Hizmetleri: Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.
- Rüzgar, H. (1992). Spor ve Yerel Yönetimlerimiz. *İller ve Belediyeler Dergisi*, Kasım, 462-463.
- Sinopluoğlu, M. (2011). Yerel Yönetimlerin Spor Kitlelere Yayılmasına Etkisi (Eskişehir İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü., İstanbul.
- Sivrikaya, Ö. (2009). Düzce Belediyesinin Spor Hizmetleri İçin Örnek Bir Yönetim Modeli. Yayınlanmış Doktora Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.
- Sunay, H. (2016). *Spor Yönetimi*. Ankara: Gazi Kitapevi. 2. Baskı.
- Uçar, A. (2014). Türkiye’de Spor ve Rekreasyon Politikalarının Oluşumu ve Bu Hizmetlerin Sunumu. *Yerel Politikalar Dergisi*, 6, 27-48.
- Temel, C., ve Akyol, E. (2016). Spor Tesislerinden Spor Organizasyonlarına: Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Rolü. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3711-3719.
- Uçar, A. (2015). *Yerel Yönetimler ve Spor Hizmetleri*. Yerel Yönetimlerde Güncel Gelişmeler. Ed. Mustafa Ökmen, Bursa: Ekin Yayınevi, 435-457.
- Yetim, A. (2000). Sporun Sosyal Görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1, 63-72.
- Yıldız, K. (2018). Yerel Yönetimler ve Kalkınma Planları Çerçevesinde Spor Hizmetleri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 64-80.
- Zengin, E., ve Öztaş, C., (2008). Yerel Yönetimler ve Spor. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 55, 49-78.
- Zeray, A. (2019). Yerel Yönetimlerin Spora Katkısı ve Gençlik Politikalarını İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, RG: 22.2.2005, S. 25745, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>, Erişim Tarihi: 02.02.2023.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu, RG: 3.7.2005, S. 25874, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, Erişim Tarihi: 10.02.2023.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, RG: 10.7.2004, S. 25531, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 02.10.2021.

- 442 Sayılı Köy Kanunu, RG: 7.4.1924, S. 68, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf>, Erişim Tarihi: 02.10.2021.
- 6360 Sayılı On Dört ilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, RG: 12.11.2012, S. 28489, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6360&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 02.02.2023.
- Cumhuriyet Halk Partisi 2019 Yerel Seçim Bildirgesi, <https://cdn.chp.org.tr/iys/e posta/Attachment/chp-yerel-secim-bildirgesi-2019.pdf>, Erişim Tarihi: 15.02.2023.
- Adalet ve Kalkınma Parti Programı, <https://www.akparti.org.tr/parti/parti-program%C4%B1/%C4%B1-giri%C5%9F>, Erişim Tarihi: 15.02.2023.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı, http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/aP4CG+Genclik_ve_Spor_Bakanligi_2019-2023_Stratejik_Plan.pdf, Erişim Tarihi: 15.02.2023.
- Sinop İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2020-2024, http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/OIPs0+Sinop_Il_Ozel_Idaresi_2020-2024_stratejik_plan_PDF.pdf, Erişim Tarihi: 10.02.2023.
- İzmir Büyükşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Hizmetleri Daire Başkanlığı Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, https://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/3_26012022_040813_genclik-ve-spor-hizmetleri-dairesi-baskanligi-calisma-usul-ve-esaslari-hakkinda-yonetmelik.pdf.pdf, Erişim Tarihi: 05.02.2023.
- Pamukkale Belediyesi Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Görev Tanımı, <https://www.pamukkale.bel.tr/s-122-genclik-ve-spor-hizmetleri-mudurlugu>, Erişim Tarihi: 10.05.2023.